

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації КАРПЕНКА Артема Валерійовича на тему: «Кримінологічна характеристика та запобігання підрозділами Національної поліції кримінальним правопорушенням у сфері обігу наркотичних засобів», що подана на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право» (галузь знань 08 «Право»)

Дисертаційне дослідження Карпенка Артема Валерійовича на тему «Кримінологічна характеристика та запобігання підрозділами Національної поліції кримінальним правопорушенням у сфері обігу наркотичних засобів», що подана на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 – «Право» (галузь знань 08 «Право») виконана у Донецькому державному університеті внутрішніх справ. Тему дисертаційного дослідження затверджено Вченою радою Донецького державного університету внутрішніх справ 31 жовтня 2022 року (протокол № 3). Тема відповідає науковому напрямку «кримінальне право і кримінологія; кримінально-виконавче право» в межах спеціальності 081 «Право».

Висновок про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Карпенка Артема Валерійовича «Кримінологічна характеристика та запобігання підрозділами Національної поліції кримінальним правопорушенням у сфері обігу наркотичних засобів» підготовлений за результатами попереднього розгляду цієї дисертації та публічної презентації Карпенком Артемом Валерійовичем наукових результатів зазначеної дисертації, який відбувся 24 квітня 2026 року на засіданні кафедри кримінального права та кримінології факультету підготовки фахівців для органів досудового розслідування НПУ Донецького державного університету внутрішніх справ (протокол № 10/1).

Рецензенти:

1) доцент кафедри кримінального права та кримінології факультету підготовки фахівців для органів досудового розслідування НПУ Донецького державного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент Драгоненко А. О.;

2) доцент кафедри кримінального права та кримінології факультету підготовки фахівців для органів досудового розслідування НПУ Донецького державного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент Семенишина-Фіголь Б.М.

За результатами засідання було складено такий висновок.

1. Обґрунтування вибору теми дослідження.

Суспільна небезпека кримінальних правопорушень у сфері обігу наркотиків, масштаби незаконного обігу таких речовин, небезпечність наркоманії для суспільства зумовлюють відповідну державну політику у сфері протидії цим явищам. Так, схвалення розпорядженням Кабінету Міністрів України від 20 серпня 2025 року № 920-р Стратегії наркополітики на період до 2030 року та затвердження операційного плану заходів з її реалізації у 2025-2027 роках, свідчить про визнання державою необхідності розроблення та реалізації

заходів, спрямованих на запобігання незаконному обігу наркотиків, профілактики та лікування наркоманії, пропаганді здорового способу життя.

Обрана тема дослідження характеризується як теоретичною значущістю, в частині розвитку кримінологічних знань щодо стану та тенденцій кримінальних правопорушень у сфері обігу наркотиків, детермінантів таких діянь, основних характеристик особи злочинця, так і практичною цінністю, адже його результати можуть бути безпосередньо використані у запобіжній діяльності підрозділів Національної поліції України.

Науково-теоретичною основою дослідження є праці вітчизняних вчених у галузі кримінального права, кримінології, віктимології, юридичної психології: А.М. Бабенка, О.М. Бандурки, В.А. Бублейника, В.В. Василевича, М.Г. Вербенського, Т.В. Волошанівської, Є.О. Гладкової, Д.В. Головіна, Р.Р. Греня, М.М. Давидової, Ю.О. Данилевської, А.О. Джужі, О.М. Джужі, А.П. Закалюка, Д.В. Каменського, О.А. Козярука, В.О. Коновалової, Є.М. Моїсєєва, А.А. Музики, Є.С. Назимка, Р.М. Павленка, Ю.Г. Пономаренко, Т.І. Пономарьової, В.Г. Пшеничного, Е.В. Расюка, С.П. Рашевського, І.Л. Рудницького, Є.В. Фесенка, В.Ю. Шепітька та інших.

Дослідження зазначених науковців мають важливе теоретико-практичне значення. Водночас аналіз останніх наукових публікацій свідчить про існування низки нерозв'язаних проблем, пов'язаних із удосконаленням заходів запобігання органами та підрозділами Національної поліції України кримінальним правопорушенням у сфері обігу наркотиків. Також потребують наукового осмислення положення програмного документу у сфері протидії наркозлочинності – Стратегії наркополітики на період до 2030 року та інших нормативно-правових актів у цій сфері.

2. Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що дисертація є одним із перших монографічних досліджень в якому реалізовано науковий підхід до формування кримінологічної характеристики кримінальних правопорушень у сфері обігу наркотичних засобів та пошуку шляхів підвищення ефективності запобігання підрозділами Національної поліції кримінальним правопорушенням у даній сфері. Найсуттєвішими з них вважаються наступні положення:

вперше:

- аргументовано доцільність закріплення граничного максимального розміру предметів кримінальних правопорушень, передбачених ч. 2 ст. 310 КК України, а також доповнення цієї кримінально-правової норми ч. 3, у якій передбачити кримінальну відповідальність за незаконний посів або незаконне вирощування снотворного маку в кількості від шестисот рослин і більше чи конопель в кількості від трьохсот і більше рослин, вчинене з метою збуту.

удосконалено:

- способи підвищення ефективності запобігання підрозділами Національної поліції кримінальним правопорушенням у сфері обігу наркотичних засобів, до яких віднесено: підвищення рівня компетентності працівників Національної поліції України; зміни та доповнення окремих положень чинного кримінального законодавства; посилення взаємодії з іншими суб'єктами запобігання кримінальним правопорушенням у сфері обігу наркотичних засобів; посилення співпраці з міжнародними організаціями; удосконалення запобіжних

заходів Національної поліції України у кіберпросторі; ефективна віктимологічна профілактика; посилення заходів запобіжної діяльності Національної поліції України у молодіжному середовищі; розширення штатної чисельності поліцейських-кінологів та службових собак у кінологічному підрозділі Національної поліції України; співпраця Національної поліції України із засобами масової інформації; отримання якісної оперативно-розшукової інформації, через залучення конфідентів; використання сучасних технологій у діяльності Національної поліції України, зокрема БпЛА;

- кримінологічні ознаки особи злочинця, який вчиняє кримінальні правопорушення у сфері обігу наркотичних засобів: особа віком 30-50 років (61 – 62%), чоловічої статі, громадянин України (99%); із повною загальною середньою та базовою загальною освітою; працездатна, але не працює та не навчається (71 – 77%), у більшості випадків на час скоєння діяння перебуває у тверезому стані; вчиняє кримінальне правопорушення одноосібно, рідше – у складі групи (не більше 1%) або організованої злочинної групи/злочинної організації (0,4%);

- систему детермінант, які зумовлюють зростання кількісного показника кримінальних правопорушень у сфері незаконного обігу наркотичних засобів, які диференційовані на такі групи: 1) економічні (незадовільний рівень та якість життя населення; відсутність достатньої кількості робочих місць, що зумовлює потребу у пошуках альтернативних способів отримання прибутку тощо); 2) соціальні та морально психологічні (соціальна нерівність; психоемоційна напруженість у суспільстві, деформація індивідуальної правосвідомості, толерантність до девіантної поведінки; незадовільний рівень соціального захисту уразливих категорій суспільства; розвиток кримінальних субкультур); 3) військово-політичні (вплив повномасштабної агресії російської федерації проти України на всі сфери державного управління; відсутність дієвих антикорупційних заходів, прогалини в інституційному та правовому забезпеченні державної політики тощо); 4) організаційно-управлінські (відсутність ефективних заходів ресоціалізації осіб, які відбули покарання за вчинення досліджуваного виду кримінальних правопорушень; незадовільна якість програм медичної та психологічної реабілітації; відсутність актуальних методик розслідування таких суспільно небезпечних діянь; складнощі у реалізації повноважень правоохоронними органами, що зумовлені воєнним станом тощо); 5) правові (низька ефективність заходів кримінально-правової протидії, правовий нігілізм).

дістали подальшого розвитку:

- аргументи щодо доцільності внесення змін до ч. 2 ст. 22 КК України, а саме доповненні переліку видів кримінальних правопорушень, відповідальність за які настає з чотирнадцяти років, ст. 307 КК України;

- теоретичні підходи до визначення меж застосування технологій штучного інтелекту у діяльності Національної поліції із запобігання кримінальним правопорушенням у сфері обігу наркотичних засобів. Аргументовано, що штучний інтелект може застосовуватись з метою виявлення, розпізнавання та аналізу реальних/потенційних кримінальних загроз; прогнозування злочинності; ідентифікації осіб; моделювання кримінально протиправної або віктимної поведінки;

- аргументи щодо доцільності доповнення примітки до ст. 305 КК України положенням щодо повторності як кваліфікуючої ознаки контрабанди наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів чи прекурсорів або фальсифікованих лікарських засобів. Вказано на потребу у визначенні, що для цієї кримінально-правової норми повторним визнається кримінальне правопорушення, вчинене особою, яка раніше вчинила будь-яке із кримінальних правопорушень, передбачених ст. 201, 201-1, 201-3, 201-4 цього Кодексу.

3. Теоретичне та практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що сформульовані висновки й пропозиції впроваджено у:

- *законотворчій діяльності* – під час удосконалення національного кримінального законодавства України щодо кримінальної відповідальності за кримінальні правопорушення у сфері обігу наркотичних засобів;

- *правозастосовній діяльності* – для розроблення й удосконалення нормативно-правових актів, підготовки цільових програм з питань протидії кримінальним правопорушенням у сфері обігу наркотиків;

- *науково-дослідній сфері* – під час проведення кримінально-правових та кримінологічних досліджень у сфері протидії наркозлочинності (акт впровадження у науково-дослідну діяльність Донецького державного університету внутрішніх справ від 07 квітня 2026 року);

- *освітньому процесі* – при викладанні дисциплін: ОК 27 «Кримінологія», ОК 18 «Кримінальне право», освітньо-професійної програми «Право (Поліцейські)» Law (Police Officers) першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю D8 Право галузь знань D Бізнес, адміністрування та право кваліфікація: Бакалавр права професійна кваліфікація Слідчий (поліція) та ОК 20 «Кримінологія», ОК 11 «Кримінальне право» освітньо-професійної програми правоохоронна діяльність (поліцейські) Law Enforcement activity (Police Officers) першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю K9 Правоохоронна діяльність галузі знань K Безпека та оборона кваліфікація: бакалавр правоохоронної діяльності (акт впровадження в освітній процес Донецького державного університету внутрішніх справ від 07 квітня 2026 року).

4. Наукові публікації, у яких висвітлено основні результати дисертаційного дослідження, та повнота їх опублікування.

Основні наукові результати дисертації Карпенка Артема Валерійовича на тему «Кримінологічна характеристика та запобігання підрозділами Національної поліції кримінальним правопорушенням у сфері обігу наркотичних засобів» відображено у 10 працях, з яких 3 – це статті у виданнях, включених МОН України до переліку наукових фахових з юридичних наук, сім тез доповідей у збірниках наукових доповідей на науково-практичних конференціях, які розкривають основний зміст дисертації, серед яких:

1. Карпенко А.В. Екстраординарність кримінологічного портрету особи контрабандиста наркотичних засобів. Центральнотериторіальний вісник права та публічного управління. 2024. № 2 (6). С. 24 – 37.

2. Карпенко А.В. Кримінальне правопорушення, передбачене ч. 2 ст. 310 КК України: окремі питання кримінальної відповідальності. УКРАЇНСЬКА ПОЛІЦЕЇСТИКА: теорія, законодавство, практика. 2025. № 3 (15). С. 52 – 60.

3. Карпенко А.В. Кримінологічна характеристика незаконного збуту наркотиків: регіональний аспект. Південноукраїнський правничий часопис. 2025. № 4. С. 21 – 29.

4. Карпенко А.В. До питання латентності кримінальних правопорушень у сфері обігу наркотичних засобів. Організаційні, правові та практичні засади протидії злочинності підрозділами кримінальної поліції в умовах воєнного стану: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Кропивницький, 14 квітня 2023 року). Донецький державний університет внутрішніх справ, 2023. С. 73 – 76.

5. Карпенко А.В. Публічне вживання наркотичних засобів, як складова злочинної субкультури. Організаційно-правове забезпечення національної безпеки в умовах воєнного стану: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Кропивницький, 07 липня 2023 року). Донецький державний університет внутрішніх справ, 2023. С. 139 - 142.

6. Карпенко А.В. Місце Центрального соціально – економічного регіону у географії наркозлочинності. Взаємодія державних органів та громадськості у сфері протидії кримінальним правопорушенням у Центральних регіонах України: матеріали Круглого столу (м. Кропивницький, 17 квітня 2024 року). Донецький державний університет внутрішніх справ, 2024. С. 88 - 103.

7. Карпенко А.В. Інновація освітнього процесу ЗВО із специфічними умовами навчання, як інструмент виявлення та запобігання наркозлочинів у кіберпросторі. Актуальні питання підготовки фахівців для сектору безпеки і оборони в умовах війни: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Кропивницький, 19 квітня 2024 року). Донецький державний університет внутрішніх справ, 2024. С. 819 – 824.

8. Карпенко А.В. Запобігання кримінальним правопорушенням у сфері обігу наркотичних засобів підрозділами Національної поліції України в партнерстві з громадськістю. Взаємодія органів сектору безпеки, оборони та громадськості у сфері протидії кримінальним правопорушенням: матеріали II Всеукраїнського круглого столу (м. Кропивницький, 27 березня 2025 року). Донецький державний університет внутрішніх справ, 2025. С. 163 - 166.

9. Карпенко А.В. Стратегічний аналіз злочинної діяльності організованих злочинних груп та злочинних угруповань, що вчиняють злочини у сфері обігу наркотичних засобів. Інформаційне забезпечення протидії організованим злочинності в умовах збройного конфлікту: матеріали II Міжнародній науково-практичній конференції, (м. Кропивницький, 16 жовтня 2025 року). Донецький державний університет внутрішніх справ, 2025. С. 125 - 129.

10. Карпенко А.В. Індивідуальне запобігання кримінальним правопорушенням у сфері обігу наркотичних засобів, що здійснюється працівниками Національної поліції України. Гуманітарна політика в умовах війни: матеріали Всеукраїнської науково-дискусійної платформи, (м. Кропивницький, 21 листопада 2025 року). Донецький державний університет внутрішніх справ, 2025. С. 330 – 333.

Зазначені публікації містять належне обґрунтування отриманих наукових результатів, опубліковані у виданнях, кількість та рівень яких відповідає встановленим вимогам, характеризуються повнотою викладення матеріалів дисертації, опубліковані в різних випусках (номерах) наукових періодичних

видань. З-поміж наведених публікацій немає таких, у яких повторюються наукові результати, опубліковані раніше в інших наукових публікаціях, що вже зараховані за темою дисертації. Опублікування результатів дисертації Карпенка Артема Валерійовича «Кримінологічна характеристика та запобігання підрозділами Національної поліції кримінальним правопорушенням у сфері обігу наркотичних засобів» узгоджується з вимогами, установленими у п. 8 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44.

5. Обґрунтованість і достовірність результатів дослідження. Основні положення та наукові результати дисертаційного дослідження Карпенка Артема Валерійовича «Кримінологічна характеристика та запобігання підрозділами Національної поліції кримінальним правопорушенням у сфері обігу наркотичних засобів» є належним чином обґрунтованими та логічно вивіреними. Вони базуються на всебічному аналізі сучасних вітчизняних літературних джерел з тематики кримінально-правового та кримінологічного забезпечення запобігання злочинності у сфері обігу наркотичних засобів, а також на узагальненні практики застосування кримінального законодавства України.

Послідовність викладу матеріалу забезпечує системне розкриття заявленої проблематики – від загальнотеоретичних і кримінологічних засад дослідження до аналізу кримінально-правових механізмів запобігання кримінальним правопорушенням у сфері обігу наркотичних засобів та формулювання практично орієнтованих висновків і рекомендацій. Автор демонструє достатній рівень теоретичної підготовки, володіння категоріальним апаратом кримінального права і кримінології, а також уміння формулювати наукові положення у чіткій, завершеній формі. Сформульовані у дисертації наукові положення, висновки та рекомендації є аргументованими, базуються на ґрунтовному аналізі доктринальних джерел у сфері кримінального права та кримінології, що загалом свідчить про наукову зрілість автора та належний рівень виконання дисертаційного дослідження.

Робота складається з анотації, переліку умовних позначень, вступу, трьох розділів, що містять вісім підрозділів, висновків, списку використаних джерел (288 найменувань на 35 сторінках) та 4 додатків. Повний обсяг дисертації становить 302 сторінки, із них основний текст дисертації – 238 сторінок.

Дисертаційне дослідження виконано на належному науковому та фаховому рівні, написане правильно, з дотриманням норм наукової мови та логіки викладу матеріалу. Робота оформлена відповідно до чинних вимог, передбачених Порядком присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44, а також відповідає вимогам, визначеним Наказом Міністерства освіти і науки України «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» від 12 січня 2017 року № 40. Мовностилістична культура роботи досить висока. Список використаних літературних джерел, а також посилання на них у тексті дисертації зроблено з дотриманням вимог.

Загальний висновок

З урахуванням викладеного, представлена дисертаційна робота Карпенка Артема Валерійовича на тему «Кримінологічна характеристика та запобігання підрозділами Національної поліції кримінальним правопорушенням у сфері обігу наркотичних засобів» відповідає вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261, наказу Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 року № 40 «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» і може бути рекомендована до захисту в разовій спеціалізованій вченій раді.

**Головуючий на засіданні
кафедри кримінального права та кримінології
факультету підготовки фахівців для органів
досудового розслідування НПУ
кандидат юридичних наук, доцент**

Андрій УДОД

06 травня 2026 року

Підпис завідувача кафедри кримінального права та кримінології факультету підготовки фахівців для органів досудового розслідування НПУ Андрія Удода засвідчую

**Т.в.о. начальника відділу
документування службової діяльності**

Вікторія МЕЛЬНИК

